

Manila-manifestet — noen kommentarer

AV TORMOD ENGELSVIKEN

I dette nummer av Norsk Tidsskrift for Misjon trykkes den norske oversettelsen av Manila-manifestet, som bør studeres av alle med interesse for misjon og misjonsforskning. Det vil bli stående som et viktig misjonsteologisk dokument.

Mens Lausanne-bevegelsen i det store og hele er sterkt preget av metodisk og strategisk misjonstenkning, noe som kommer til uttrykk i den høye profil som den strategiske arbeidsgruppen har, har både Lausanne-pakten og Manila-manifestet en sterkere misjonsteologisk karakter. Æren for dette har ikke minst den engelske teologen John Stott, som har spilt en avgjørende rolle ved utarbeidelsen av begge dokumentene. Det skyldes imidlertid også at to ledende medlemmer i den teologiske arbeidsgruppen («Theology Working Group»), biskop John Reid fra Australia og professor David Wells fra Zimbabwe/USA, har ført deler av manifestet i pennen og særlig har preget den teologiske delen.

Dette betyr også at resultatene av de konsultasjonene som den teologiske arbeidsgruppen har gjennomført siden 1978, og som nevnes i Innledningen til manifestet, har blitt «matet inn» slik at manifestet ikke bare gjenspeiler det som ble sagt og gjort i Manila 1989, men også delvis den misjonsteologiske utviklingen innen Lausanne-bevegelsen i de 15 årene mellom 1974 og 1989.

Manila-manifestet kan sees som et energisk forsøk på å forene misjonsteologiske og misjonsstrategiske synspunkter og dermed også utlikne noe av spenningen innen Lausanne-bevegelsen mellom teologer og praktikere.

Manila-manifestets første hoveddel, de 21 grunnsetninger («affirmations»), har til hensikt i korte positive utsagn å profilere Lausanne-bevegelsen teologisk og strategisk. Disse utdypes og presiseres så i de følgende 12 artiklene under hovedoverskriftene «Hele

evangeliet», «Hele kirken» og «Hele verden». Disse artiklene inneholder også bibelske begrunnelser, konkret informasjon, aktuelle eksempler og praktiske utfordringer. Ikke minst finner vi her uttrykk for villighet til oppgjør med og endog bot for tidligere feil og forsømmelser og vilje til nye holdninger og handlinger.

Vi har valgt å trekke fram 7 sentrale elementer i Manila-manifestet. Utvalget er nødvendigvis bestemt av personlige preferanser, men representerer likevel synspunkter som kan dokumenteres som vesentlige i Lausanne-bevegelsens korte teologihistorie.

1. Menneskets *fortapthet* uten Kristus utgjør den alvorlige bakgrunn for evangelieforkynnelsen. Denne fortapthet skyldes menneskets synd og skyld og fører til dom. Uten omvendelse og tro blir denne fortapthet menneskets evige skjebne. Dermed fastholdes den dobbelte utgang på menneskelivet med klar avvisning av universalismen.

2. *Frelsen* er eksklusivt knyttet til Bibelens Jesus Kristus, Gud og menneske i en person, og hans historiske frelsesverk. Jesu død som stedfortredende strafflidelse og hans seierrike oppstandelse utgjør de sentrale elementer i frelsesverket.

Tilegnelsen av denne frelse skjer utelukkende gjennom personlig omvendelse og tro. Manifestet avviser uttrykkelig andre religioner som «alternative evangelier», uten å nekte at de inneholder mye av verdi. Det finnes derfor ingen frelse utenfor Kristus, eller uten en uttrykkelig («explicit») mottakelse av Kristi verk i tro. Dermed avvises enhver tanke om «anonyme kristne» eller et frelsende nærvær av Kristus eller Ånden i andre religioner. Dette er grunntrekkene i Lausanne-bevegelsens religionsteologi, men det er grunn til å tro at en videreutvikling av religionsteologien står høyt på prioriteringslisten for den teologiske arbeidsgruppen i de nærmeste årene.

3. Når det gjelder forholdet mellom evangelieforkynnelse og *sosialt ansvar*, følger Manila-manifestet opp resultatene fra konsultasjonen i Grand Rapids i 1982 ved å understreke at evangeliet er gode nyheter både for fattige i åndelig og materiell forstand. De åndelig fattige — uansett økonomisk stilling — «som ser til Gud alene for barmhjertighet», får ved troen frelsens gave. De materielt fattige får en tilleggs-gave: en ny verdighet som Guds barn og medkristnes kjærlighet og deltakelse i kampen mot alt som nedverdiger og undertrykker dem. Dermed plasseres kampen mot nedverdiggelse og undertrykkelse av fattige helt sentralt som en følge av evangelieforkynnelsen og frelsens gave.

I forlengelsen av dette synspunkt tales det også klart om plikten til å forkynne Guds rike med «dets krav om fred og rettferd». Denne kamp for fred og rettferd skal ikke bare skje på det individuelle plan, men ta

opp en rekke samfunnsønder som så eksemplifiseres. Dette «profetiske vitnesbyrd» rammer all urettferdighet og undertrykkelse, personlig og strukturell.

Det sosialetiske engasjement i Lausanne-bevegelsen kom klarere og skarpere til uttrykk i Manila enn tidligere — ikke minst under inntrykk av den politiske og sosiale situasjon i vertslandet — og innebærer at det ikke lenger er mulig å skille evangelieforkynnelse og sosialt ansvar innen misjonen. Til grunn for dette ligger en erkjennelse av at «det bibelske evangelium har uunngåelige sosiale følger» som innebærer identifikasjon, kamp og offer.

4. Nytt i forhold til Lausanne-pakten er det at Manila-manifestet tar opp spørsmålet om misjon til det jødiske folk og i den forbindelse avviser to-pakts-teologien, som har til konsekvens at det jødiske folk ikke behøver å omvende seg og tro på Jesus for å bli frelst. Det nytestamentlige mønster som går ut på å bringe evangeliet til jøder først og så folkeslagene, fastholdes. Med dette har Lausanne-bevegelsen fulgt opp erklæringen fra konsultasjonen om Evangeliet og det jødiske folk i Bermuda 1989 og tatt et klart standpunkt i et meget kontroversielt spørsmål innen etterkrigstidens misjon.

5. Spørsmålet om Den Hellige Ånds gjerning og evangelisering har stått på Lausanne-bevegelsens dagsorden både før og etter konsultasjonen i Oslo i 1985. Mens de innslag i programmet i Manila som tok for seg Åndens gjerning, er blitt utsatt for en viss kritikk, er manifestet preget av et forsøk på å balansere de ulike synspunkter. Ved å understreke Jesu unders særstilling avviser manifestet at det er full parallellitet mellom Jesu og kristnes tjeneste. Samtidig avvises det synspunkt at underet bare hører den bibelske åpenbaring til, når det hevdes at vi ikke har frihet til å legge begrensninger på Skaperens makt *i dag*. Dette betyr en klar forkastelse av det vi i Skandinavia kaller «fremgangsteologi», og samtidig en avvisning av visse anti-karismatiske og anti-pentekostale holdninger som utelukker Guds overnaturlige inngrep i dag.

Manifestet fremhever kirkens absolutte avhengighet av Ånden og hans gaver i misjonen og understreker særlig Åndens gjerning når det gjelder å forherlige Jesus Kristus og skape tro og nytt liv. Dermed synes både de «soteriologiske» og de «karismatiske» sider ved Åndens gjerning å være ivaretatt, med sterkest vektlegging på de førstnevnte.

6. Utsagnene om *kvinnens* tjeneste i kirke og misjon avslører at det finnes ulike syn innen Lausanne-bevegelsen. Man er enige om at kvinnens tjeneste må anerkjennes og gis en mye større plass enn tidligere, men i spørsmålet om kvinnelige prester er det uenighet. Det er litt ironisk at nettopp i det innslag på konferansen som vakte uro hos

norske kvinneprestmotstandere, da en amerikansk kvinnelig prest assisterte ved nattverdutdelingen, ble hennes rolle forstått av den forrettende biskop — som selv er kvinneprestmotstander — som en diakonal tjeneste som også lekfolk kan ta del i. Det kan neppe forventes at norske «kjøreregler» er kjent internasjonalt. Sannsynligvis vil Lausanne-bevegelsen måtte leve med uenighet i dette spørsmålet, uten at det skaper alvorlige problemer for samarbeidet.

7. Lausanne-konferansen i 1974 representerte en klar teologisk front mot den misjonsforståelse som dominerte innen Kirkenes Verdensråd og som hadde kommet til uttrykk i Uppsala 1968 og Bangkok 1972/73. Stilt overfor en dyp krise i misjonsforståelsen samlet den evangelikale kristenhet seg til en ny besinnelse og nye fremstøt. I Manila 1989 synes ikke «trusselen» fra Kirkenes Verdensråd å være et hovedtema. Lausanne-bevegelsen er blitt trygg på sin egen identitet, og det har også skjedd endringer innen Kirkenes Verdensråd.

De to holdninger innen Lausanne-bevegelsen til Kirkenes Verdensråd gis begge plass i manifestet: «positiv og likevel kritisk deltakelse» og «ingen forbindelse». I et kort utsagn oppfordres Kirkenes Verdensråd til å anta en «konsekvent («consistent») bibelsk forståelse av evangelisering». Det er ikke tvil om at det fremdeles foreligger dype teologiske forskjeller mellom Lausanne-bevegelsen og Kirkenes Verdensråd i teologiske spørsmål, ikke minst når det gjelder religions-teologien. Dette ble klargjort under samtaler mellom representanter for KV og de evangelikale bevegelser i Stuttgart våren 1989. Forslaget om å få i stand en fremtidig felles misjonskonferanse fikk ingen oppslutning i Manila. Det synes sannsynlig at Lausanne-bevegelsen vil fortsette samtalen med Kirkenes Verdensråd, men noe samarbeid eller noen organisatorisk tilnærming — som det ble spekulert om i Norge før Manila-konferansen — er ikke aktuelt.

Til slutt skal vi bare peke på at Manila-manifestet tar opp en rekke utfordringer, noen nye og noen aktualisert på en spesiell måte i vår tid. Her kan vi nevne utfordringen fra «moderniteten» — som vil bli gjenstand for en egen konsultasjon, utfordringen fra — og for — de kristne i øst i forbindelse med «glasnost» og «perestroika», utfordringen til reevangelisering av *nominelle* kristne, utfordringen fra de fremdeles *unådde folkeslag* — mange av dem i politisk og religiøst vanskelig tilgjengelige områder, utfordringen fra «år 2000 og videre» og utfordringen fra *byene* verden over.

I Manila-manifestet er det manifestert at den evangelikale bevegelse fremdeles er en bevegelse med vesentlige felles teologiske kjennetegn og en felles misjonsvisjon midt i sitt teologiske og kulturelle mangfold.

Manifestet vil sette dagsorden og utgjøre et viktig teologisk og misjonsstrategisk program for den evangelikale misjonsbevegelse i årene som kommer — fram til år 2000 og videre . . .

Tormod Engelsviken, f. 1943, cand.theol. MF 1969. Lærer i dogmatikk ved Mekane Yesus Seminary, Addis Abeba, 1971—73, LVF-stip. 1973—76, lærer Fjellhaug misjonsskole 1976—78. Forskn.stip. misjonsvitenskap MF 1978—83. Fakultetslektor i misjonsvitenskap MF 1984—85, førstelektor MF 1985—. Medlem av «Theology Working Group» i Lausanne-bevegelsen 1984—. Formann i Egede Instituttets styre 1988—.

The Manila Manifesto: A few comments

Reviewing the Manila Manifesto the author draws attention to the following points: the lostness of humanity, the exclusiveness of salvation in Christ, social responsibility, mission and the Jewish people, the work of the Holy Spirit, the role of women, and the relationship to the WCC.